

u.remissvar@regeringskansliet.se
marika.kurlberg@regeringskansliet.se
ludvig.kimby@regeringskansliet.se

Remiss av rapporten Nationell stödfunktion för ansvarsfull internationalisering – slutrapportering av ett regeringsuppdrag Dnr U2024/02810

Patent- och registreringsverket, PRV, är myndigheten för immaterialrätt. Vi har ett samlat ansvar för immaterialrätt och för att innovationer ges skydd som patent, design och varumärke. PRV är tillsynsmyndighet för kollektiv förvaltning av upphovsrätt.

PRV arbetar även för att höja kunskapen om immaterialrätt och immateriella tillgångar i Sverige så att nya idéer i teknikens och utvecklingens framkant ska kunna stärka Sveriges tillväxt och konkurrenskraft.

PRV har också i uppgift att överlämna ansökningar om patent på försvarsuppfindingar till Försvarets materielverk för prövning om uppfindingarna i fråga ska hållas hemliga enligt lag (1971:1078) om försvarsuppfindingar.

Sammanfattning

PRV har tagit del av slutrapporten om en nationell stödfunktion för ansvarsfull internationalisering och ser positivt på initiativet. Immateriella tillgångar är nära sammanlänkade med frågor om ansvarsfull internationalisering, och PRV vill betona vikten av att detta perspektiv inkluderas i det fortsatta arbetet.

PRV är överlag positivt till införandet av en stödfunktion och lämnar följande synpunkter på förslaget.

Övergripande synpunkter

PRV delar problembeskrivningen. Sverige är en exportberoende kunskapsekonomi där uppskattningsvis över 90 % av värdet som kommer ur forskning och utveckling utgörs av immateriella tillgångar, såsom teknik, data, forskningsresultat och kännetecken. I en tid av ökade geopolitiska spänningar och intensifierad teknologisk kapplöpning har ekonomisk säkerhet blivit alltmer sammanflätad med nationell säkerhet. Detta understryker vikten av att

immateriella tillgångar betraktas som en strategisk resurs och att hela ekosystemet – från forskning och utveckling till innovation och företagande – stärks med effektiva strategier för att identifiera, skydda och hantera dessa tillgångar. Förtroendet för Sverige – vårt nationella varumärke – hos allierade, liksom vår förmåga att avskräcka motståndare, vilar på hur väl vi kan värna och skapa värde ur dessa strategiska tillgångar.

Som PRV framhöll i remissvaret till delrapporten (U2024/01012) utgör strategisk hantering av immateriella tillgångar en metodik och ett förhållningssätt som möter flertalet behov som lyfts fram i delrapporten och förevarande slutrapport. PRV framhåller därför vikten av att integrera denna kunskap i stödfunktionens verksamhet.

PRV är överlag positivt till förslaget men ser en risk i att universitet och högskolor fortsatt tolkar sin roll i nyttiggörandet för snävt på grund av rådande incitament och meriteringssystem. Denna risk avser inte endast lärosäten direkt kopplade till teknik och teknikforskning utan en betydligt bredare krets av universitet och högskolor. Om lärosätena inte fullt ut hanterar immateriella tillgångar på ett strategiskt sätt, går potentiella kommersiella värden förlorade samtidigt som möjligheten att upprätthålla kontroll över skyddsvärda tillgångar ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv försvagas. Även om policy, riktlinjer och stödstrukturer är viktiga verktyg, riskerar de att vara otillräckliga om de inte kompletteras med en tydligare roll för lärosätena vad gäller nyttiggörande och innovation. För att forskning ska nyttiggöras på ett både kommersiellt och säkerhetsmässigt hållbart sätt, bör lärosätena åläggas ett tydligare ansvar för att integrera dessa aspekter i sin verksamhet.

PRV:s svar i övrigt följer rapportens avsnittsrubriker.

Utgångspunkter i arbetet

(s 15, samt relevant för stycket om efterlevnad s29) PRV instämmer i att stödet bör främja förmågan hos målgrupperna att själva kunna agera ansvarsfullt i frågor som rör internationalisering. Dock kan det i vissa fall vara otillräckligt att enbart förlita sig på policy, riktlinjer och stödsystem. För att säkerställa en konsekvent tillämpning och efterlevnad hos lärosätena kan regeringen behöva överväga att tydligare integrera hanteringen av dessa frågor i myndigheternas styrning, exempelvis genom uppdrag i regleringsbrev och anpassningar av myndighetsinstruktioner. På så sätt kan en systematisk uppföljning säkerställas, och arbetet med ansvarsfull internationalisering bli en del av myndigheternas ordinarie verksamhet.

Forskningsfinansiärer och andra myndigheter

(s19, samt s49) PRV delar slutsatsen att forskningsfinansiärerna har en avgörande roll i att påverka hur forskningsmedlen används på ett hållbart sätt, som främjar svensk konkurrens- och motståndskraft. Som PRV tidigare påpekat i yttrandena till *Ny myndighetsstruktur för finansiering av forskning och innovation* (SOU 2023:59), respektive regeringens forskningspolitik (U2023/01467) anser myndigheten att forsknings- och innovationsfinansiärerna bör säkerställa att sökanden av forskningsmedel har tillräcklig kunskap om strategisk hantering av immateriella tillgångar.

Detta inkluderar även hur forskningsresultat kan omvandlas till skyddade innovationer genom exempelvis patent, varumärken och designskydd, för att stärka både den kommersiella potentialen och Sveriges strategiska teknologiförsörjning. Utan en sådan kontroll riskerar Sverige inte bara att förlora betydande ekonomiska värden, utan även att exponeras för säkerhetspolitiska risker genom otillbörlig kunskapsöverföring och teknologiläckage.

Andra aktörer inom innovationsekosystemet identifierade som målgrupp

(s19) PRV instämmer i att det föreslagna stödet bör omfatta hela forsknings- och innovationsekosystemet. Det handlar inte bara om hantering av forskningsresultat, utan också om att skapa rätt förutsättningar för de aktörer som ska ta över i nästa skede av innovationskedjan. Här blir det tydligt att universitet och högskolor har andra incitament än företag, vilket påverkar hanteringen av immateriella tillgångar och behovet av strategisk styrning.

PRV delar uppfattningen att exempelvis forskningsinstitut, start-ups, SMF, inkubatorer och science parks besitter värdefull kompetens och erfarenhet av internationalisering, vilket bör tillgängliggöras och delas inom hela ekosystemet. Stödfunktionen bör aktivt verka för denna kunskapsöverföring och samtidigt främja strategisk hantering av immateriella tillgångar, så att dessa kan vidareutvecklas på ett sätt som säkerställer både ekonomiska och säkerhetsmässiga värden nedströms i innovationskedjan.

Fem övergripande behov identifierade

(s23) PRV kan som expertmyndighet utifrån kompetens inom immaterialrätt och strategisk hantering av immateriella tillgångar bidra till och möta samtliga identifierade behov.

Bygga förmåga och kultur

Den fria forskningen kringgärdas idag av tvingande regelverk som forskare och lärosäten behöver förhålla sig till. PRV ser såväl ett behov av som en möjlighet i att ta fram ett informationsmaterial, anpassat till forskarvärlden, där till exempel immateriella tillgångar, lagstiftningen för försvarsuppfinningar, exportkontroll, direktinvesteringar och informationssäkerhet beskrivs på ett sammanhållet och tydligt sätt.

Som en del av PRV:s ansvar ingår även hantering av patent på försvarsuppfinningar, där ansökningar överlämnas till Försvarets materielverk för prövning enligt lag (1971:1078) om försvarsuppfinningar. Utöver detta har PRV, enligt den nya lagstiftningen om granskning av utländska direktinvesteringar, fått i uppgift att på begäran lämna vissa uppgifter till Inspektionen för Strategiska Produkter.

Dessa uppdrag ger PRV god insyn i frågor som rör skydd och kontroll av strategiskt känsliga teknologier, vilket kan bidra till stödfunktionens arbete med att stärka kunskapen om säkerhet och nyttiggörande inom forskning och innovation. PRV skulle kunna bidra med detta inom ramen för den tilltänkta stödfunktionen. Detta skulle falla väl in under möjliga proaktiva insatser som

beskrivs i slutrapporten (s. 25 och s. 43) och skulle på ett naturligt sätt knyta an till PRV:s befintliga uppdrag att stärka kunskapen hos olika målgrupper.

Policy och analys

(s27) PRV kan bidra med omvärldsbevakning, analysförmåga och rekommendationer vad gäller policy för immaterialrätt och hantering av nationella immateriella tillgångar.

Inledande fokus

(s36, samt sida 21) PRV instämmer i att säkerhetsfrågor som är gränsöverskridande och berör olika myndigheters ansvarsområden initialt bör vara i fokus, och vill betona vikten av att både ekonomisk och nationell säkerhet beaktas. Hanteringen av immateriella tillgångar är en central del av detta arbete, både på det strategiska planet och i enskilda samarbeten, där den bidrar till att skydda och stärka Sveriges innovationsförmåga och konkurrenskraft.

Angränsande förslag och initiativ

(s36) PRV delar uppfattningen att det behövs samordning mellan stödsystem, alternativt integrering, och vill särskilt påtala att kunskap om hantering av nationella immateriella tillgångar behöver ingå som en central del.

Organisatorisk hemvist

(s40) PRV förordar att stödfunktionen läggs på en eller flera myndigheter, det vill säga inte vid ett eller flera lärosäten. Särskilt viktigt är en nära koppling till säkerhetsmyndigheternas arbete.

Hantera frågor av säkerhetskaraktär

(s43) PRV ser betydande synergier i att genomföra gemensamma informationsinsatser och paketera råd om säkerhetsfrågor tillsammans med råd kring hantering av immateriella tillgångar.

Hantera inkomna frågor

(s44) Även avsaknaden av förväntade frågor kan vara en viktig indikation att notera och följa upp, då den kan tyda på bristande insikter inom området. För att ställa relevanta frågor krävs en viss förkunskap, och där bristen på sådana frågor uppstår kan det signalera behov av förstärkt eller omdirigerat proaktivt arbete för att höja kunskapsnivån och medvetenheten inom målgruppen.

Vad gäller PRV:s medverkan och bidrag till stödfunktionen skulle myndigheten sannolikt behöva särskild finansiering.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektör Anna Jardfelt efter föredragning av senior rådgivare Martin Lidén. Vid ärendets slutliga beredning har även deltagit chefsjurist Magnus Ahlgren, senior jurist Marie-Louise Orre, strategisk samordnare Charlott Galant, senior jurist Heléne Ottosson, marknads- och kommunikationschef Margareta Ternell, chef för patentavdelningen Sara Backman, och chef för design- och varumärkesavdelningen Håkan Ekdahl.

Anna Jardfelt

Martin Lidén